

**TYSTA INTE DE SOM
BEHÖVER HÖRAS**

Aktion FN för mänskliga rättigheter

elevmaterial

INNEHÅLL

VAR MED I AKTION FN.....	3
AKTION FN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	4
10 FAKTA OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	5
FÖRDJUPNING: MÄNSKIGA RÄTTIGHETER.....	7
MATERIAL.....	8

VAR MED I AKTION FN

Aktion FN är en aktion som görs av FN-elevföreningar på FN-skolor fyra gånger per år. Aktion FN ger FN-elevföreningar chansen att sprida information och skapa engagemang för FN och en bättre värld.

Genom Aktion FN är er skola med och uppmärksammar och stödjer FN:s arbete samt bidrar till ett bättre samhälle lokalt och globalt. Aktionerna synliggör även er förening på skolan och är ett bra tillfälle att värva fler medlemmar till er FN-elevförening.

Till varje Aktion FN finns förslag på aktiviteter på skolan, material att använda till dem, samt förslag på fördjupning i det aktuella ämnet.

Har ni frågor? Kontakta oss på skolenheten via FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>

Aktion FN läsåret 2020/21

För Globala målen – inför FN-dagen	vecka 42	skickas ut vecka 38
För mänskliga rättigheter – inför MR-dagen	vecka 49	skickas ut vecka 46
För jämställdhet – inför kvinnodagen	vecka 10-11	skickas ut vecka 6
För fred	vecka 19	skickas ut vecka 14

AKTION FN FÖR GLOBALA MÅLEN

I dag ser vi ett krympande demokratiskt utrymme, vilket hotar de mänskliga rättigheterna och dess försvarare. Ett levande och starkt civilsamhälle med skydd för yttrandefrihet, åsiktsfrihet, mötesfrihet och pressfrihet är en förutsättning för demokrati, vilket aldrig kan tas för givet, inte heller i Sverige. Var med och stå upp för de mänskliga rättigheterna och dess försvarare genom att delta i Aktion FN för mänskliga rättigheter!

Vad? En aktion som uppmärksammar vikten av att stå upp för det demokratiska utrymmet, de mänskliga rättigheterna och dess försvarare.

Varför? För att skapa engagemang för de mänskliga rättigheterna.

När? Inför internationella dagen för mänskliga rättigheter den 10 december.

Hur?

Sätt upp fönsterfilmen *Så här ser en MR-försvare ut* på speglar i skolan för att uppmärksamma alla på skolan om att var och en av oss kan bli försvarare av de mänskliga rättigheterna. Häng upp marknadsföringsaffischen i närheten av speglarna för att leda dem vidare till aktionen.

Sätt upp aktionsaffischen *Tysta inte de som behöver höras* tillsammans med affischen med de mänskliga rättigheterna på en plats på skolan där många passerar. Lägg även fram faktabladet *10 fakta om mänskliga rättigheter*. Uppmana personer på skolan att skriva ner på aktionsaffischen en rättighet som de vill kämpa extra för. Det går även bra att använda de medföljande post-it-lapparna till detta som då sätts upp i anslutning till aktionsaffischen. Om det rådande läget med pandemin gör att ni inte kan vara ute i korridorerna kan ni uppmana digitalt med hjälp av Instagrambilden som ni hittar på portalen för FN-skola. Passa även på att sätta upp i närheten av aktionen en inbjudan till nästkommande möte med FN-elevföreningen, se tips på tema för mötet under rubriken *Fördjupning: Mänskliga rättigheter*.

10 FAKTA OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

- 1. Den 10 december 1948 antog FN den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna** som består av 30 artiklar som gemensamt uttrycker de grundläggande och universella fri- och rättigheterna. De mänskliga rättigheterna gäller för alla. De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Rättigheterna är odelbara och beroende av varandra, vilket betyder att makthavare inte kan välja ut enbart några rättigheter som de tycker passar deras stats rättssystem. Det är varje stats ansvar och skyldighet att se till att den egna befolkningens alla rättigheter skyddas, respekteras och uppfylls. Den allmänna förklaringen har idag översatts till över 500 språk.
- 2. Staterna är skyldiga att respektera folkrättens regler.** Varje land har ett ansvar för att åtaganden vad gäller de mänskliga rättigheterna omsätts i nationell lagstiftning. Det räcker dock inte enbart med lagar som klargör statens skyldigheter eller förbjuder vissa handlingar. Det krävs också ett fungerande rättssystem (poliser, advokater och åklagare, opartiska och rättvisa domstolar) som förverkligar lagarna. Därutöver behövs kompletterande åtgärder som information och kunskap för att göra människor medvetna om sina rättigheter.
- 3. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna var epokgörande men inte tillräcklig** eftersom den inte är juridiskt bindande för staterna. Därför arbetar FN fram konventioner som är juridiskt bindande för de stater som ansluter sig till dem. Det finns idag nio särskilt betydande konventioner för olika mänskliga rättigheter, de så kallade kärnkonventionerna.
- 4. FN granskar återkommande hur stater följer sina internationella åtaganden.** Detta görs bland annat av kommittéer inom respektive konvention för de mänskliga rättigheterna samt i FN:s råd för mänskliga rättigheter.
- 5. Den senaste granskningen av Sverige ägde rum den 27 januari 2020.** När Sverige granskas av FN bistår FN-förbundet tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer med en parallellrapport. Parallellrapporten utgör underlag för granskningen, tillsammans med regeringens nationella rapport och information från FN:s människorättsmekanismer.
- 6. I januari 2022 inrättas Sveriges första institut för mänskliga rättigheter.** Sverige har genom åren fått rekommendationer av FN om att inrätta en oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter vilket även FN-förbundet tillsammans med andra organisationer påpekat saknas i Sverige. En så kallad MR-institution kan bidra till att höja kunskapsnivån hos både riksdag och regering, statliga myndigheter och andra

berörda aktörer om vad det innebär att arbeta med mänskliga rättigheter i praktiken. MR-institutionen skall även bidra med en alternativrapport när Sverige granskas av FN.

- 7. Civilsamhällesorganisationer har en viktig roll i arbetet för mänskliga rättigheter.** Genom parallellrapporter och påverkansarbete kan civilsamhällesorganisationer uppmärksamma de brister som behöver åtgärdas och bidra till förändring. Sedan 1998 samordnar FN-förbundet ett nätverk med ett 60-tal andra riksorganisationer som på olika sätt arbetar för att stärka och skydda de mänskliga rättigheterna.
- 8. När civilsamhällets demokratiska utrymme krymper hotas de mänskliga rättigheterna.** Mötesfriheten och föreningsfriheten är mänskliga rättigheter som utgör en förutsättning för människors möjlighet till inflytande i samhällsfrågor och för att andra rättigheter ska kunna åtnjutas och försvaras. Yttrandefrihet och åsiktsfrihet är nära sammankopplade med rätten att mötas och organisera sig och är grundläggande för människorättsförsvarens möjligheter att verka. Dessa rättigheter utgör grunden för det som kallas för civilsamhällets demokratiska utrymme och återfinns i den allmänna förklaringen och betonas ytterligare i flertalet FN-konventioner.
- 9. De mänskliga rättigheterna och dess försvarare behöver skyddas.** En människorättsförsvare, MR-försvare, eller Human Rights Defender, är begrepp som används för att beskriva individer eller grupper som på ett fredligt sätt agerar för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna. Det finns ingen specifik beskrivning av vem som är eller kan bli en människorättsförsvare. Enligt FN kan MR-försvare arbeta för att adressera mänskliga rättigheter å individer eller grupper vägnar. De arbetar för att främja och skydda de civila och politiska rättigheterna såväl som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Idag hotas många MR-försvare vilket behöver uppmärksammas och sättas stopp för.
- 10. Tysta inte de som behöver höras!** I dag ser vi ett krympande demokratiskt utrymme, vilket hotar de mänskliga rättigheterna och dess försvarare. Ett levande och starkt civilsamhälle med skydd för yttrandefrihet, åsiktsfrihet, mötesfrihet och pressfrihet är en förutsättning för demokrati, vilket aldrig kan tas för givet, inte heller i Sverige. Var med och stå upp för de mänskliga rättigheterna och dess försvarare genom att delta i Aktion FN för mänskliga rättigheter.

FÖRDJUPNING: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Bjud in till en träff efter aktionen där ni lär er mer om mänskliga rättigheter. Börja med att se vilka av de mänskliga rättigheterna ni på er skola vill kämpa extra mycket för att försvara genom att läsa på affischen vilka som har blivit nerskrivna. Diskutera sedan:

- Var det några artiklar som lyftes extra mycket? Några som inte alls kom upp?
- Tycker ni att det saknas något i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna? Diskutera vad ni tror detta beror på.
- Finns det några av dessa rättigheter som ni tycker att ni borde arbeta mer med på skolan?

Gå sedan in på hemsidan The Danish institute for human rights <http://sdg.humanrights.dk/en> för att se hur dessa rättigheter är länkade till de globala målen. Diskutera hur ni kan arbeta vidare med att uppmärksamma rättigheterna med hjälp av de globala målen.

MATERIAL

Vecka 46 skickas ett paket ut till er skola, ni hittar även då det digitala materialet på portalen för FN-skola: www.fn.se/portalen Lösenord: *indien*.

Elevmaterial som skickas ut i paket

- Aktionsaffischen *Tysta inte de som behöver höras.*
- Affisch om de mänskliga rättigheterna.
- Fönsterfilm *Så här ser en MR-försvarare ut.*
- Post it-lappar

Elevmaterial som finns på portalen: www.fn.se/portalen lösenord: *indien*

- Aktion FN för mänskliga rättigheter- elevmaterial (detta häfte)
- Marknadsföringsaffisch
- Instagrambild för att marknadsföra aktionen
- Faktablad *10 fakta om mänskliga rättigheter*